

Trần Bình Trọng

Tác Giả: Trúc Lâm Lê An Bình

Thứ Năm, 25 Tháng 2 Năm 2010 15:25

Trần Bình Trọng (chữ Hán: 平重, 1259[1] - 1285) là danh tướng thời Trần,

có công lớn giúp giải phóng cho hai vua Trần (Trần Thánh Tông và Trần Nhân Tông) trong cuộc kháng chiến chống quân Nguyên-Mông lần thứ hai. Ông hy sinh khi chiến quân Nguyên ở bãi Thiên Mạc, được truy phong làm Bão Nghĩa Võng.

Xuất thân

Trần Bình Trọng thuộc dòng dõi Địch Hành Hoàng Địch Lê Hoàn quê gốc ở vùng nay là huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hóa, sinh ở xã Bão Thái, nay thuộc huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam. Về Trần Bình Trọng là công chúa Thủy Bão (Thủy Bão đã có mặt để chống lại Uy Văn Vương)

Trần Bình Trọng

Tác Giả: Trúc Lâm Lê An Bình

Thứ Năm, 25 Tháng 2 Năm 2010 15:25

Toà i). Sau này, con gái của Trần Bình Trọng, Chiêu Hoàn thái hậu, là mẹ của Trần Minh Tông, vua thế hệ năm triều Trần. Sách không ghi chép cha mẹ ông là ai. Tuy nhiên, có tài liệu nói phẫn thân ông là danh tướng thế hệ Trần Thái Tông là Lê Phấn Trần. Lê Phấn Trần lập công lớn trong cuộc kháng chiến chống Nguyên Mông lần thứ nhất, nên được vua gả công chúa Chiêu Thánh cho. Trần Bình Trọng có thể là con của Lê Phấn Trần với Lý Chiêu Hoàn.

Trần đánh chiến lược

Tháng 1 năm 1285, 50 vạn quân Nguyên-Mông do Trần Nam Vương Thoát Hoan, con trai của Hoàng đế nhà Nguyên Hốt Tật Liệt, cầm đầu chia quân làm hai cánh tiến công xâm lược Đông Việt. Quân Nguyên Mông là đạo quân cực kỳ thiện chiến, nhanh chóng chiếm ưu thế vượt trội trước quân Đông Việt, ít hấn và không quen chiến trận. Sau thất bại trong vài trận đánh màn, tướng lĩnh nhà quân Đông Việt, Quốc công tiết chế Hoàng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn quyết định lui quân về giữ Vạn Kiếp (nay thuộc vùng Vạn Yên, Chí Linh, Hải Dương). Sau đó, quân Đông Việt lui về Thăng Long, nhưng cũng không dám tiến công sâu vào nội địa của quân Nguyên.

Hoàng Đạo Vương quyết định rút khỏi Thăng Long, lui về Thiên Trường (nay là tỉnh Nam Định). Trần Bình Trọng được Hoàng Đạo Vương và hai vua Trần giao cho nhiệm vụ ngăn ngừa: giữ vùng Đầm C - Thiên C, ngăn chặn và cầm chân quân Nguyên, đàm phán cho binh huy quân kháng chiến rút lui an toàn và bí mật, không để lộ địa điểm.

Tướng nhà quân Nguyên là Thoát Hoan đặc biệt ưu tiên cho cánh quân truy đuổi này với hai đạo chủ yếu là binh do nhà tướng giỏi, hậu thuẫn Khoa Triệt và tướng Lý Hoàng cùng Ô Mã Nhi, chỉ huy, dùng quân khinh kỵ và thủy quân để truy đuổi và bắt hai vua Trần.

Trần Bình Trọng đã kiên quyết đánh chặn ngay tại bãi Thiên C. Do sự chênh lệch quá lớn về quân số, Trần Bình Trọng bất bại, nhưng trận đánh là một thất bại lớn về quân số và chiến lược của cuộc kháng chiến khi kết thúc đó, quân Nguyên hoàn toàn một mặt binh huy kháng chiến.

Anh dũng hy sinh

Sau khi bắt được Trần Bình Trọng, tướng Nguyên tìm mọi cách để khai thác thông tin, dụ dỗ ông. Tuy nhiên, Trần Bình Trọng kiên quyết không khuất phục. Khi được hỏi có muốn làm vua không để tránh binh, Trần Bình Trọng khẳng khái trả lời:

Ta thà làm quốc nô của Nam, chứ không thèm làm vua của Bắc. Ta đã bất bại thì có một chút mà thôi, can gì mà phải hi hi lộ lộ.

Đó là một trong những câu nói nổi tiếng nhất trong lịch sử chống ngoại xâm cũng như lịch sử

Trần Bình Trọng

Tác Giả: Trúc Lâm Lê An Bình

Thứ Năm, 25 Tháng 2 Năm 2010 15:25

Viết Nam nói chung, trở thành một trong những biểu tượng của tinh thần yêu nước chống ngoại xâm của dân tộc Việt. Không thuộc khu vực phía Bắc Trần Bình Trọng, quân Nguyên buộc phải gửi ông vào ngày 21 tháng Giêng năm Ất Dậu (26-2-1285)?, còn Địch Việt Sĩ ký Toàn thư (Bản kỷ nguyên 5) và Khâm định Việt sử thông giám Cương mục (Chính biên nguyên thứ 7) đều chép là tháng 2 (âm lịch) năm 1285. Năm đó, Trần Bình Trọng 26 tuổi.

Đánh giá

Trần Bình Trọng được các sử gia đời sau đánh giá rất cao vì lòng yêu nước và tinh thần chống ngoại xâm, trở thành một ví dụ điển hình cho các cuộc kháng chiến chống phương Bắc sau này. Hiện nay hai thành phố lớn nhất Việt Nam là Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh đều có những con đường mang tên ông. Tên Trần Bình Trọng còn được lấy để đặt cho nhiều địa danh khác trên khắp Việt Nam.

Trong các tác phẩm văn học

Có hai bài thơ nổi tiếng viết về Trần Bình Trọng của Á Nam Trần Tuấn Khải (1895-1983) và của Bà u Văn Phan Kế Bính (1875-1921). Nội dung bài thơ của Phan Kế Bính như sau:

Giã từ thầy Trần Bình Trọng!

Dòng dõi Lê Địch Hành.

Đánh giặc dẫu tài mệnh,

Thần vua một tấc trung.

Bên vực nước sông mà nước,

Nam quốc thác cũng vinh.

Cương mục lòng trung nghĩa.

Ngàn thu vẫn giữ danh.

Ngoài ra, còn có một tiểu thuyết, Bên bờ Thiên Mục, của nhà văn Hà Ân viết về Trần Bình Trọng và trận đánh của ông.

Trần bình Trọng – 1 trong số 17 bức tranh họa sĩ còn giữ lại.

Trang Số VIỆT ĐỒ Tên Ngườ i Quố Cờ m - Khí Hào Hùng Rờ ng Ngườ i Mãi Ngàn Sau

Chân thành ghi ãn, nhõng bõ c tĩn nhõn, nhõng anh hùng anh thõ, chĩn sĩ tĩn n bõ i ã hy sinh ã bõ o võ cho số toàn võn lãnh thõ Việt Nam tĩ hõn 5000 năm qua !

Đồ a Linh Nhân Kĩ t Cờ a Việt Nam

Bõ o Nghĩa Hõ u Trần Bình Trọng

Trúc Lâm Lê An Bình biên khõ o

Tóm lược nội dung : «Thái tử nhà Trần vua Thái Tông băng hà năm Bính Thìn 5, 1277, thọ 60 tuổi, trị vì 33 năm. Nhà Nguyên mượn danh nghĩa ta đang có tang mượn đem quân sang xâm chiếm, chúng sai nhử sứ giả sang nói ta chiêu dụ vua nhà Trần sang triều cống Mông-cổ. Hoàng Đế của vua Trần Nhân Tông đã khéo léo từ chối và tìm cách kéo dài thời gian để chuẩn bị lực lượng chống Nguyên

Với chủ tâm xâm chiếm nước ta, ngày 21 tháng 12 năm Giáp Tý (1284) quân Mông-cổ do Thoát Hoan cầm đầu đã tràn xuống tận biên giới của nước ta. Trần Quốc Tuấn công hưng hãn của gia đình liên tục các vị Khâm-Ly (thuộc dòng họ Sĩ), Nguyễn-Nhi, Chi Lăng, bọn Văn Kiếp v.v... rơi vào tay giặc.»

Ngày 14 tháng giêng (1285), quân ta lập các cọc dìm (gồm các sào lũy bằng gỗ) phòng ngự phía Nam sông Cái để chống giặc, ở đây mở màn cho trận đánh thành Thăng Long. Theo An Nam truyện của Nguyễn số 209 từ 7a4 ghi như sau –Toàn Tập Trần Nhân Tông, Lê Mạnh Thát- rõ biết chiến lược của trận đánh «Trận Nam Việt nguyên cùng quan hành tể nh tể mình đến Đông Ngạc, sai quân đánh, giết được rất nhiều, bắt được 20 thuyền. Hoàng Đế ở Việt thua chạy. Quan quân buộc bè làm cầu, sang bên bắc sông Phú Lương. Nhữ Huyên bố trí binh thuyền, dùng rào gỗ dọc theo sông. Thủy quân quân đến bên, lập tức nổ pháo, hô lớn thách đánh. Đến chiều lại sai Nguyễn phụng nguyễn mang thuyền đến Trần Nam Việt nguyên và quan hành tể nh, xin rút quân. Hành tể nh lại đưa trách, rồi lại tiễn quân. Nhữ Huyên liền bố thành chiến thuyền, dùng thuyền sai Nguyễn Hiếu Nhu đem thuyền xin lại và buộc phụng nguyễn vớt, cùng xin rút quân. Hành tể nh lại đưa trách chiêu dụ, rồi đưa quân sang sông, đóng cọc dìm thành An Nam. Hôm sau, Trần Nam Việt nguyên vào quây cô của nước đó. Cùng thời đó trận đánh trận, chiến lược lại mở chiếu và mở lá thép của hành tể nh, tất cả đều bị xé nát».

Ở đây cho ta thấy toàn diện biết chiến lược của trận đánh ngay bên ngoài kinh thành Thăng Long do Đế của vua Trần thống lĩnh ba quân chiến đấu. Tuy rằng cách đây hơn một tháng vào ngày 9 tháng giêng và liên tiếp sau đó nhử ngày quân ta đã kịch chiến với giặc ở bên bờ Bình Than và lại rút lui, nhưng cũng cần phải hiểu đó là cuộc chiến thoái lui trong kế hoạch để trừ diệt quân địch vào nơi mà ta thấy thích hợp để đánh. Kế hoạch rút quân của ta từ Bình Than về Thăng Long và từ Thăng Long về Thiên Trường là nhằm bắt toàn lực lượng tránh đi ba mũi tấn công của gia đình Nguyên. Mũi mũi do chính Thoát Hoan và A Lý Hổ ở phía Đông Bắc xuống, mũi kế là từ Tây Bắc tiến qua do Nguyễn Tuấn Đình và cuối cùng, quan trọng hơn là mũi tấn công Nam đâm lên do Toa Đô chỉ huy. Khi quân Nguyên tiến phía bắc bờ sông Hoàng (tức sông Phú Lương), chúng bắt buộc làm cầu vượt sông. Binh sĩ ta trông thấy lập tức nổ súng (pháo) chống giặc và cố tình trêu chọc bằng cách thách thức đánh nhau. Trong lúc hai bên đang kịch chiến, Đế của vua Trần Nhân Tông sai Nguyễn Hiếu Nhu sang triệu quân Nguyên đến và cố gắng yêu cầu Thoát Hoan rút lui. Thoát Hoan không nghe và giả trách móc về tập trận công.

Võ nhân võ t đ a th thì trong An Nam Truyn ghi là tên hai ng i là Nguy n Ph ng Ng và Nguy n Hi u Nhu (trong C ng M c và sách Trần H ng Đ o c a Hoàng Thúc Trâm cũng ghi là Nguy n Hi u Nhu không th y ghi Nguy n Ph ng Ng). M c đích là nh m dò thám quân tình th c h c a đ ch cho nên ta m i duy trì s liên l c v i chúng m t cách ch ng m c, s duy trì này ta th i nay g i là v a đánh v a đm. Phía quân Nguyên có rõ m u l c này c a ta hay không thì không ai đ c bi t, nh ng m i l n ta đ a th qua, chúng đ u tr l i (dĩ nhiên là v i nh ng l i l không thu n l i) và cho s gi c a ta đi vào doang tr i c a chúng, đây là m t s thành công v chi n l c tình báo do Đ c vua Trần ch tr ng. Có th nói ph ng pháp này ch có tri u đình nhà Trần là x d ng m t cách hi u qu nh t t x a đ n nay mà thôi.

Thoát Hoan không ch p thu n l i rút quân, bèn cho quân lính t n công và b c c u phao sang sông, sau đó đóng doanh tr i sát kinh thành. T i đây theo An-Nam Chí-L c quy n 4 t 37 thì Đ c Hoàng Đ Trần cùng quân sĩ tr n gi L -Giang (có l đây là m t ph n c a sông H ng tr c khi vào Thăng Long). Quân ta hai b sông l p đ n ch ng c d d i nh ng không đ c đành ph i rút lui. Thoát Hoan vào đ c Thăng Long ch th y thành quách tr ng tr n không ng i lui t i, ch còn l i các văn th c a Mông-c đã b xé nát. Đó đây đ i các g c cây còn đ l i nghiêm l nh c m quân dân Đ i Vi t đ u hàng k thù. Tuy chi m đ c Thăng Long nh ng Thoát Hoan e dè s l t vào ph c kích c a ta nên không dám đóng quân trong thành. V th i đ i m khi thành Thăng Long th t th thì C ng M c Chính Biên quy n VII ghi «Ngày hôm sau, kéo quân vào thành, thì lúc b y gi nhà vua đã ch y ra ngoài r i, Thoát Hoan cho quân đ u i theo».

Vi t S Tiêu Án ghi «ngày đã v chi u, quân gi c qua sông vào kinh thành». Toàn T p Trần Nhân Tông c a giáo s Lê M nh Thát ghi trang 73 nh sau: «Chính trong ngày 14 tháng giêng năm t D u y (1285) khi Thoát Hoan vào kinh thành y n ti c v i thu c h ». An-Nam Chí-L c c a Lê T c quy n đ t ghi: «Ngày 13 Bính Tu t...Tr n-Nam-V ng qua sông m ti c t i cung đình An-Nam». Quy n Đ o Ph t và Dòng S Vi t c a tác gi Đ c Nhu n ghi trang 265: «ngày 18 tháng 2...đ ch dùng súng đ i bác b n y m tr ...kéo đ n đánh chi m Thăng Long; nh ng khi vào đ c thành thì ch còn tr tr i nh ng thành quách».

T i sao l i có s khác bi t nêu trên v th i đ i m thành Thăng Long th t th nh th ? Quy n Toàn T p Trần Nhân Tông c a giáo s Lê M nh Thát ghi 14 tháng giêng năm t D u (1285); còn Đ o Ph t và Dòng S Vi t c a tác gi Đ c Nhu n ghi vào ngày 18 tháng 2. Còn Thăng Long m t vào bu i sáng, chi u hay ngày hôm sau, có n i ghi là ngày 14 tháng giêng là do s đ kháng c a quân ta nh ng n i ch n khác nhau, và khi không có s đ kháng n a thì Thoát Hoan m i vào đ c bên trong thành. So sánh đ i chi u nhi u b s khác nhau, chúng tôi đi đ n quy t đ nh l y ngày 14 tháng giêng là ngày gi c chi m thành Thăng Long.

Khi quân giặc kéo vào Thăng Long thì Đế của vua Trần và toàn thể quân dân Đế và Vi đã rời khỏi kinh thành để lui về Thiên Trường (Nam Định) mà lập phòng tuyến mới. Trong khi đó quân Nguyên vẫn tiếp tục truy sát quân ta để bắt cho được hai vị vua của ta.

Ngài Trần Hưng Hoàng Trần Thánh Tông đi Tam Trĩ Nguyên (là sông Ba Chẽ, huyện Ba Chẽ thuộc tỉnh Quảng Ninh), Thoát Hoan khi vào thành bị tấn công nhà vua đã đi xa nên càng gấp rút đuổi theo. Hoàng Đế và Vua là người có tài, nhưng có hiềm khích trong gia đình với hai vị vua (vì cha là An Sinh Vua Trần Liễu đã khởi binh chống lại triều đình), khi thấy ông cầm mất cây gậy đầu có bắt sự đi theo hai vua bên đầu, khi nhìn thấy người dân đứng, ông đã tháo bỏ đầu bắt sự, chửi dèm pha không, để đó dân chúng mới yên lòng. Điệu này chứng tỏ ông là một người biết gạt bỏ thù riêng để lo việc nước, hành động này thật đáng ca ngợi và còn là bài học cho đời sau.

Quân do thám Mông-cờ dò biết được các chiến hào của hai vua nên chúng chia hai đường do theo phía truy đuổi bị tấn công thây, Hưu thừa nhận theo bị tấn công bắt. Đế Hoàng Trần bị tấn công thây phò Trần Hưng Hoàng đi bắt cùng với quân dân. Trong Công và Toàn Thể không thây ghi cách để hành quân triệt thoái vào đất Trần ra sao, nhưng có một điều chắc chắn rằng đã được các vị lãnh đạo thời đó suy nghĩ cũng như sắp xếp một cách chu đáo của triệt thoái này. Ngày nay người nhà quân sự tiếng tăm trên thế giới cho rằng hành quân triệt thoái nó còn khó hơn cả khi tiến công và dứt khoát vì đạo quân bắt rơi vào thế thế động và phản tìm cách bắt toàn lực lượng của lo lắng để kẻ thù truy kích, thì cách đây 718 năm về trước, một vị Hoàng Đế và Vi Nam đã thành công trong việc chỉ huy đoàn quân triệt thoái giữa lúc đang bị kẻ thù xâm lăng truy đuổi gấp gao. Người đó không ai khác hơn đó là Đế Hoàng Trần Nhân Tông.

Như ta đã thấy ở các trận, người trận Núi-Bàng, Chi-Lãng, Vạn-Kiếp đây là những chiến trận mà ta và quân Mông-cờ giao tranh rất ác liệt và gay go. Nhưng với quân số áp đảo, Mông-cờ đã đánh bắt được các vị trí trú phòng trên vùng biên giới khi ta phản rút lui một cách bắt ngờ ngoài dự định. Đế biết khi chiến tuyến Núi-Bàng thất thế đã làm xáo trộn hoàn toàn kế sách phòng của quân Đế và Vi. Lý do như các đạo trận có nói là vì ta bố trí binh sĩ dựa theo sự bố phòng của danh tướng Lý Thường Kiệt cách đây 200 năm về trước chúng là quân nhà Tống, pháp này đã rất có hiệu quả vào thời đó. Nhưng vào lúc mà quân Nguyên tiến công vào ta trên chiến tuyến, thì pháp này hoàn toàn thất bại, vì quân thù ngày nay khác với trận. Quân thù này ngày càng hung hăng hơn năng động hơn, ta có thất bại một vài trận đầu là chuyển động nhiên không thể tránh khỏi.

Đến đây chúng ta khi khám phá chiến lược này Đế Hoàng Trần đã gấp rút đi bắt thuyên như ra Hồi-Đông để quên ăn sáng để học tập và Hồi Đế-Vua. Đó một kế

sách mßi đßc hình thành. Đó là chißn lßc rút lui, phòng thủ và phục công. Và chißn lßc này bắt đầu từ thời chißn, từ Trần Bình-Thang do Đßc Hoàng đế Trần Nhân Tông đích thân thống lĩnh hơn 100 ngàn quân dân Đßi Việt chißn đấu chống gißc.

Mßt trong những phòng tuyến xa bờ ở vùng Thiên Trường (Nam Đßnh nơi đầu tư đình tßm cßa ta) là bãi Tha-Mßc (tßc sông Thiên-Mßc ở bên sông Cái thuộc Hßng-Yên. An-Nam Chí-Lßc ghi là Chi Thiên-Hán), và tßng trấn thủ phòng tuyến này là Bồ o-Nghĩa-Hßu Trần Bình Trưng. Ngày 21 (nhâm thìn) tháng giêng năm Ất Dậu (1285) quân ta chiếm đóng bãi Tha Mßc trong những ngày gần chiến sự tiến quân của chúng làm phòng tuyến xa cho Thiên Trường. Cũng cần biết thêm về Bồ o-Nghĩa-Vßng Trần Bình Trưng thuộc dòng dõi vua Lê Đßi Hành, là người chißng sau của công chúa Thủy Bồ o, có thân phận làm quan trong triều vua Trần Thái Tông. Ông được triều đình cho phép mang họ Trần. Trong trận giao tranh với địch quân ở bãi Tha-Mßc (hay Đà-Mßc nay là bãi Mßn Trù theo Toàn Thư) ở cửa sông Phú Lương ở thị trấn Mßn Trù cửa huyện Đông Yên vùng tỉnh Hßng-Yên) quân Nguyên chiếm đóng nơi này và chúng bắt đầu bắt Bồ o-Nghĩa-Vßng. Khi bắt gißc bắt Bồ o-Nghĩa-Vßng Trần Bình Trưng nhßt đßnh cß tuyßt vĩ cß ản ußng và không hé môi nói mßt lời nào về tình hình quân đội và triều đình Đßi Việt. Thoát Hoan hỏi Vßng rằng: «Có mưu làm Vßng đầu t Bßc hay không?»

Bồ o-Nghĩa-Vßng hét lớn: «Ta thß làm ma nßc Nam chß không làm Vßng đầu t Bßc».

Thoát Hoan thấy không thể nào chiêu dụ được và đứng tßng nhß thß nên hßn ra lệnh gißt đi đầu trß hßu hoßn. Nghe được hung tin Bồ o-Nghĩa-Vßng Trần Bình Trưng từ quê, Đßc Hoàng đế Trần và triều đình đã vô cùng thống khổ cho người nghĩa tßng mất lòng vì dân vì nước. Phải nói cái chết của Bồ o-Nghĩa-Hßu Trần Bình Trưng là một sự mất mát lớn lao của triều đình nhà Trần, đặc biệt là đối với Đßc vua Trần Nhân Tông là người rất coi trọng tình nghĩa gia đình, cho nên trong Công việc ghi lại phần của ngài là «Nhà vua được tin này, vội vã thống khổ».

Đßi Công việc Lịch sử Việt Nam tập I trang 228 ghi ngày 26 tháng 2 năm 1285 gißc Nguyên gißt chết danh tßng Trần Bình Trưng. Bắt gißc bắt trong gần một tháng, ông phải đối phó với nhiều thủ đoạn mua chuộc cũng như áp lực tinh thần của kẻ thù, cho đến ngày 1 tháng 2 xảy ra sự kiện Chßng Hißn Hßu Trần Kiên (một tôn thất nhà Trần) đầu hàng kẻ thù, tin tức bắt lại như thế làm thế nào mà ông không hay biết, làm sao mà kẻ thù không khai thác có lợi cho chúng? Thế mà ông vẫn giữ vững tinh thần chißn đấu và lòng trung thành với quê hương và dân tộc Việt Nam, không hề danh là Bồ o Nghĩa Hßu và tình thế này vẫn còn lưu truyền ngàn đời sau.

(Trích Đßc vua Trần Nhân Tông, tinh anh và tßng lßc của tßc Việt. Biên khảo của Trúc Lâm

Trình Bình Trình

Tên: Trúc Lâm Lê An Bình

Thống kê: Ngày 25 Tháng 2 Năm 2010 15:25

Lê An Bình. -Chức vụ (nếu có).